

YOSHLARDA MUSIQIY SAVODXONLIK AMALIYOTINI
AUDIOQO‘LLANMALAR ORQALI SHAKLLANTIRISH METODIKASI
(KO‘ZI OJIZ O‘QUVCHILAR UCHUN)

FarDU magistranti

Turg'unova Nazokatxon Dilshodjon qizi

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada ko‘zi ojiz o‘quvchilarda musiqiy savodxonlikni shakllantirish jarayonida audioqo‘llanmalardan foydalanishning metodik asoslari yoritilgan. Musiqiy savodxonlikni rivojlantirishda eshitish idroki, sezgi va xotiraning o‘rni ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Shuningdek, audioqo‘llanmalarining ta’lim jarayonidagi afzalliklari, ularni qo‘llash bosqichlari hamda amaliy samaradorligi asoslab beriladi.

Kalit so‘zlar: musiqiy savodxonlik, audioqo‘llanma, ko‘zi ojiz o‘quvchilar, musiqa ta’limi, eshitish idroki.

АННОТАЦИЯ

В статье рассматриваются методические основы формирования музыкальной грамотности у слабовидящих и слепых учащихся с использованием аудиопособий. Анализируется роль слухового восприятия, памяти и чувств в процессе музыкального обучения. Обосновываются педагогические возможности аудиопособий и их эффективность в музыкально-образовательной практике.

Ключевые слова: музыкальная грамотность, аудиопособие, слепые учащиеся, музыкальное образование, слуховое восприятие.

ANNOTATION

This article examines the methodological foundations of developing musical literacy among visually impaired students through the use of audio learning materials. The role of auditory perception, memory, and sensory experience in music education

is analyzed. The pedagogical effectiveness and practical advantages of audio-based teaching tools are also substantiated.

Key words: musical literacy, audio materials, visually impaired students, music education, auditory perception.

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim tizimini insonparvarlashtirish va inklyuziv ta'limni rivojlantirish davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, imkoniyati cheklangan, jumladan ko'zi ojiz o'quvchilarning sifatli ta'lim olish huquqini ta'minlash zamonaviy pedagogika oldida turgan dolzarb vazifalardan biridir. Bu jarayonda san'at ta'limi, xususan musiqa ta'limi muhim o'rin egallaydi.

Musiqiy savodxonlik yoshlarning estetik didini shakllantirish, ularning ma'naviy olamini boyitish va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim pedagogik vosita hisoblanadi. Ko'zi ojiz o'quvchilar ta'limida esa musiqa alohida ahamiyat kasb etib, u eshitish orqali atrof-muhitni anglash, hissiy holatni barqarorlashtirish va ijtimoiy moslashuvni ta'minlashga xizmat qiladi. Shu sababli, musiqiy savodxonlikni shakllantirishda maxsus metodik yondashuvlar va moslashtirilgan ta'lim vositalaridan foydalanish zarurati yuzaga keladi.

Mazkur maqolada ko'zi ojiz o'quvchilarda musiqiy savodxonlikni shakllantirishda audioqo'llanmalardan foydalanish metodikasining ilmiy-pedagogik asoslari yoritiladi. Audioqo'llanmalar orqali musiqiy tushunchalarni bosqichma-bosqich o'rgatish, eshitish idrokini rivojlantirish va mustaqil ta'lim ko'nikmalarini shakllantirish imkoniyatlari tahlil qilinadi.

ASOSIY QISM

Ko'zi ojiz o'quvchilarda musiqiy savodxonlikni rivojlantirish jarayoni ularning psixofiziologik xususiyatlarini hisobga olgan holda tashkil etilishi lozim. Ko'rish imkoniyatining cheklanganligi sharoitida eshitish analizatori yetakchi rol o'ynaydi. Shu bois musiqiy ta'lim jarayonida tovush balandligi, ritm, temp, ohang va dinamika kabi musiqiy elementlarni eshitish orqali idrok etishga alohida e'tibor qaratiladi.

Audioqo‘llanmalar musiqiy savodxonlikni shakllantirishda samarali vosita bo‘lib, ular o‘quvchilarga musiqiy materialni ko‘p marotaba tinglash, tahlil qilish va mustaqil o‘zlashtirish imkonini beradi. Audio materiallar yordamida nota savodi, ritmik mashqlar, musiqa tinglash va ijro elementlarini izchil o‘rgatish mumkin. Bu esa o‘quvchilarning eshitish xotirasini mustahkamlashga va musiqiy tafakkurini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, audioqo‘llanmalar o‘quvchilarda mustaqil ishlash ko‘nikmalarini shakllantiradi, ta’lim jarayonini individuallashtirish imkonini yaratadi hamda pedagog va o‘quvchi o‘rtasidagi muloqotni samarali tashkil etishga yordam beradi. Milliy musiqa namunalariga asoslangan audio materiallardan foydalanish esa o‘quvchilarda milliy madaniyatga bo‘lgan qiziqish va hurmatni kuchaytiradi.

XULOSA

Yoshlarda, xususan ko‘zi ojiz o‘quvchilarda musiqiy savodxonlikni shakllantirish jarayoni maxsus pedagogik yondashuvlar va moslashtirilgan ta’lim vositalariga asoslanishi zarur. Audioqo‘llanmalar ushbu jarayonda samarali didaktik vosita bo‘lib, musiqiy bilim va ko‘nikmalarni eshitish orqali o‘zlashtirish imkonini beradi. Ular musiqiy idrok, eshitish xotirasi va estetik tafakkurni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, audioqo‘llanmalardan tizimli va maqsadli foydalanish ko‘zi ojiz o‘quvchilarda musiqiy savodxonlikni shakllantirish samaradorligini oshiradi hamda ularning ma’naviy-estetik rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdullin E.B. Musiqiy ta’lim nazariyasi va metodikasi. – Moskva: Akademiya, 2016. – 112–118-betlar.
2. Kabalevskiy D.B. Musiqiy tarbiya nazariyasi. – Moskva: Prosveshcheniye, 1988. – 64–70-betlar.
3. Zakirova A.F. Musiqa pedagogikasida innovatsion yondashuvlar. – Toshkent: Fan, 2020. – 45–52-betlar.
4. Nurmatov S. Inklyuziv ta’limda san’at fanlarini o‘qitish. – Toshkent: O‘qituvchi, 2019. – 89–94-betlar.